

92806 - Her iki elle musafaha yapmak (tokalaşmak) sünnetten midir?

Soru

Sadece sağ elle musafaha yapmak sünnetten midir? Selâm veren kimsenin eli ile kendisine selâm verilen kimsenin eli hangi durumda olmalıdır? (Bir el, iki el arasında mı olmalıdır?)

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Birincisi:

İki müslümanın birbiriyle karşılaştığı zaman selâmlaştığında tokalaşması (musafaha yapması) İslâm'ın âdâbından ve yüce ahlakındandır.

Tokalaşmak, birbiriyle tokalaşan iki kimse arasındaki sevgi ve muhabbeti ifâde eder. Yine tokalaşmak, müslümanlar arasındaki kini, nefreti, birbirinden öğrenmeyi, geçimsizliği ve birbirinden hoşlanmamayı ortadan kaldırır.

Tokalaşmanın fazîleti hakkında çok kıymetli bir hadis gelmiştir.

Nitekim Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- bu hadiste şöyle buyurmaktadır:

[مَا مِنْ مُسْلِمَيْنِ يَلْتَقِيَانِ فَيَتَصَافَحَانِ إِلَّا غُفِرَ لَهُمَا قَبْلَ أَنْ يَفْتَرِقَا.] [رواه أبو داود وصححه الألباني في صحيح أبي داود]

"İki müslüman birbiriyle buluştuğunda tokalaşırsa, oradan ayrılmadan önce her ikisinin (küçük) günahları bağışlanır." (Ebu Dâvûd, hadis no: 5212, Sahih-i Sünen-i Ebî Dâvûd, hadis no: 4343)

Tokalaşmak, sahâbe -Allah onlardan râzı olsun- arasında meşhur âdetlerden birisiydi.

Nitekim Katâde'den rivâyet olunduğuna göre o şöyle demiştir:

[قُلْتُ لِأَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: هَلْ كَانَتْ الْمُصَافِحَةُ فِي أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: نَعَمْ.] رواه البخاري

"Enes b. Mâlik'e -Allah ondan râzı olsun-:

- Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in ashâbında tokalaşmak var mıydı? diye sordum.

Enes -Allah ondan râzı olsun-:

-Evet! dedi." (Buhârî; hadis no: 6263)

İbn-i Battâl -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Musafaha (tokalaşmak), âlimlerin geneline göre güzel bir davranıştır.

Nevevî şöyle demiştir:

İki müslümanın birbiriyle karşılaştığında tokalaşması, üzerinde ittifak edilen sünnettir." ("Fethu'l-Bârî"; c: 11, s: 55)

İkincisi:

Bir kimse avucunu, arkadaşının avucunun içine koyduğu anda musafaha meydana gelmiş olur. Bu, Arapçada musafahanın gerektirdiği anlamdır. ("Mu'cemu Mekâyîsi'l-Luğa"; c: 3, s: 229)

Buna göre musafaha hakkında gelen hadislerin zâhirinden bu anlaşılır.

Bunun içindir ki ilim ehlinin çoğunluğu, bir elle tokalaşmanın, sünnetin yerine getirilmesi için yeterli olacağı ve tokalaşmanın, müslümanlar ve sahâbe -Allah onlardan râzı olsun- arasında yaygın olan bir gelenek olduğu görüşüne varmışlardır.

Değerli âlim Elbânî bazı hadislerin faydalarını zikrederken şöyle demiştir:

"Tokalaşırken sadece bir eli tutmak hakkında pek çok hadis gelmiştir. Bu lafzın iştikakı (türevi), Arapçada bu hadisin delâlet ettiği şeye delâlet eder.

Dedim ki:

Bazı hadislerde yine bu anlama işâret edilmektedir.

Tıpkı Huzeyfe'nin -Allah ondan râzı olsun- merfu' olarak rivâyet ettiği şu hadis gibi:

إِنِّ الْمُؤْمِنَ إِذَا لَقِيَ الْمُؤْمِنَ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ وَأَخَذَ بِيَدِهِ فَصَافَحَهُ تَنَافَحَهُ كَمَا يَتَنَافَرُ وَرَقُّ الشَّجَرِ. [قال المنذري: رواه ((الطبراني في الأوسط ، ورواته لا أعلم فيهم مجروحا

"Şüphesiz ki bir mü'min, mü'min (kardeşi) ile buluştuğunda ona selam vererek elini sıkıldığı zaman her ikisinin günahları, ağaç yapraklarının döküldüğü gibi dökülür." (Münzirî (c: 3, s: 270'de) şöyle demiştir: Hadisi, Taberânî "el-Evsat"ta rivâyet etmiş ve râvilerinden birisinin cerh edildiğine dâir bir şey bilmiyorum/sanmıyorum.)

(Elbânî) dedim ki:

Bu hadisin, sahih derecesine ulaşmasına vesile olan başka şâhitleri (rivâyetleri) de vardır.

Bu hadislerin hepsi, musafahada sünnet olanın; sadece bir elle tutmak olduğudur." ("Silsiletu'l-Ehâdîsi's-Sahîha"; c: 1, s: 22)

Hanîfî ve Mâlikîlerden bazı âlimlerin, mü'minin, sol elinin içini (avucunu), mü'min kardeşinin sağ elinin dışına koymak sûretiyle her iki elle tokalaşmasını müstehap görmelerine gelince, bu konuda Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- ve ashâbından -Allah onlardan râzı olsun- alışlagelmiş bir sünnet sâbit olmamıştır/bildirilmemiştir.

Bu konuda en fazla gelen şey; bazı hadislerde Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- eğitim ve irşada daha fazla dikkat çekmek için sahâbînin elini iki eliyle tutmuştur.

Nitekim Abdullah b. Mes'ud'dan -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre o şöyle demiştir:

[عَلَّمَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ التَّشَهُدَ وَكَفَى بَيْنَ كَفَيْهِ.] [رواه البخاري زمسلم

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-, avucum avuçlarının içinde olduğu halde (Kur'an'dan sûre öğretir gibi) bana teşehhüdü (namazdaki oturuşu) öğretti." (Buhârî; hadis no: 6265. Müslim; hadis no: 402)

Fakat bu, yaygın bir âdet değildi. Bunun da delili; yukarıda zikredilen ve tokalaşmanın sadece bir elle olması ve bazı rivâyetlerde tokalaşmanın bir elle olduğunu ifâde eden açık hadislerdir. Hatta İbn-i Mes'ud'un -Allah ondan râzı olsun- rivâyet ettiği bu hadiste bile tokalaşmanın sadece bir elle olduğunu gösteren bir delil vardır. Şöyle ki; şayet tokalaşmak iki elle birlikte olsaydı, İbn-i Mes'ud o durumu (avucunun, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in avucunun içinde olduğunu) zikretmezdi. Dolayısıyla İbn-i Mes'ud'un bu zikrettiği durumun, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in kendisi ile ashâbı arasındaki âdetinden olmadığına bir delildir.

Bununla birlikte her iki elle birlikte tokalaşmak, bid'at olarak nitelendirilemez. Aksine bu, câiz olan bir davranıştır. Ancak sünnet ve daha fazîletli olanı; sadece bir elle tokalaşmakla yetinmektir.

Nitekim muhaddis Hammâd b. Zeyd'den nakledildiğine göre o, Abdullah b. Mübârek ile her iki eliyle tokalaşmıştır.(Sahih-i Buhârî; s: 1206'da ta'likle gelmiştir.)

İlmî Araştırmalar ve Dâimî Fetvâ Komitesi'nin fetvâlarında şöyle gelmiştir:

"Her iki elle birlikte tokalaşmaya gelince, bu konuda herhangi bir şeyin (delilin) olduğunu bilmiyoruz. Fakat böyle yapılmaması gerekir. Bu konuda daha evlâ ve yerinde olan; sadece bir elle tokalaşmaktır." ("İlmî Araştırmalar ve Dâimî Fetvâ Komitesi Fetvâları"; c: 24, s: 125)

Ayrıca bu konuda şu kaynaklara da bakabilirsiniz:

"el-Mevsûatu'l-Fıkhiyye (Kuveyt Fıkıh Ansiklopedisi)"; (Musafaha lafzı bölümü), "Tuhfetu'l-Ahvezî"; c: 7, s: 431-433)

Allah Teâlâ en iyi bilendir.